

MÜZİĞE YETENEKLİ OTİZMLİ BİREYLERİN EĞİTİMLERİNİ DESTEKLEYİCİ ÇALIŞMALAR: OTİZM VE MÜZİK YAZ OKULU ÖRNEĞİ

*Initiatives to Support the Education of Individuals with Autism with
Musical Talent: The Case of Autism and Music Summer School*

DOI NO: 10.36442/AMADER.2022.57

Ayşegül GÖKLEN¹
Güldane EVGİNER²

Makale Geliş Tarihi: 28.11.2021

Makale Kabul Tarihi: 09.12.2021

Özet

Profesyonel müzik eğitiminde, özellikle çalgı eğitimini destekleyici çalışmaların önemi ilgililerce bilinmektedir. Atölye çalışmaları, yaz okulları, usta öğreticilik sınıfları gibi birçok bilimsel ve sanatsal etkinliğin, müziğe yetenekli ve çalgı eğitimi alan otizmlı bireyler için de gerekli olduğu düşünülmektedir. Müziğe yetenekli otizmlı bireylerin müzik eğitiminin çeşitli yönlerden desteklenmesi amacıyla ortaya çıkan ve Türkiye’de ilk kez yapılan Otizm ve Müzik Yaz Okulu 8-10 Temmuz 2021 tarihleri arasında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi bünyesinde gerçekleştirilmiştir. Konuya ilişkin farklı alanlardan uzmanların sunumları ve etkinlikler çerçevesinde oluşturulan program, gelecek organizasyonlar için model oluşturmayı hedeflemektedir. Bu araştırma ile Otizm ve Müzik Yaz Okulu’nu tanıtmak ve yaz okulunda uygulanan programın analizini gerçekleştirmek amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma modellerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılarak tasarlanmıştır. Araştırmada, verilerin toplanması için Otizm ve Müzik Yaz Okulu Programı içeriğine Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Devlet Konservatuvarı’nın internet sayfasından; katılımcı öğrencilere ait bilgiler, öğrencilerin aileleri ile yapılan görüşmelerden; program uygulayıcılarına ait bilgiler, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müdürlüğü’nden alınan dokümanlardan elde edilmiştir. Araştırmanın verileri betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Yaz okulu programının içeriklerine ilişkin verilerin analizi gerçekleştirilirken, programın içerikleri incelenerek temalar belirlenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, yaz okulu programındaki içeriklerin “otizm ve müzik” konusunu çeşitli yönleriyle ele aldığı ve alana yönelik uzmanlaşmayı destekler nitelikte olduğu görülmüş; gelecek yıllarda yapılacak organizasyonlara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Otizm, Yaz Okulu, Program.

¹ Öğr. Gör., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, aysegul.goklen@comu.edu.tr

² Müzik Öğr., Çanakkale Bilim Sanat Merkezi, gultester@gmail.com

Abstract

In professional music education, the particular importance of studies to support the instrument training is well-known to those involved in the field. Many scientific and artistic activities such as workshops, summer schools, master classes are also considered necessary for individuals with autism who are skilled in music and study instruments. Autism and Music Summer School, which emerged with the purpose of supporting the many facets of the music education of individuals with autism who are gifted in music, was held between 8-10 July 2021 at the Çanakkale Onsekiz Mart University as the first example of its kind in Turkey. The program, created around a framework of presentations and events delivered by experts from different fields, aims to serve as a model for future organizations. The goal of this research is to introduce the Autism and Music Summer School and to carry out the analysis of the program implemented at the summer school. The research was designed using document review method from qualitative research models. For the data collection of the research, the content of the Autism and Music Summer School Program was obtained from the website of the State Conservatory of Çanakkale Onsekiz Mart University; information about the participating students from interviews with the parents of the students; and the information of the program practitioners from the documents of the State Conservatory of Çanakkale Onsekiz Mart University. The data of the research were analyzed by the method of descriptive analysis. While analyzing the data regarding the summer school's program, content of the program was examined and themes were identified. In light of the findings, it was seen that the content of the summer school program addressed the subject of "autism and music" in various aspects and supported specialization in the field; recommendations were made for initiatives to be organized in the coming years.

Keywords: Autism, Summer School, Program.

GİRİŞ

Ülkemizde, Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB)'na yönelik farkındalık son yıllarda artış göstermektedir. Otizmliler bireylerin hayatın farklı alanlarında kendine yer bulması ile bu alandaki çalışmalar görünür hale gelmiş, çeşitli arayışlara girilmiş ve yeni fikirler üretilmeye başlanmıştır. Otizmliler bireylerin duyarlı oldukları alanlardan biri olan müzik, hem eğitim hem de terapi yönü ile oldukça etkili bir araçtır. Doğası gereği, bireylerin iletişim becerileri ve sosyal etkileşimlerine olumlu etki eden müziğin, otizmliler bireylerin hayatında yer etmesinin oldukça önemli olduğunu söylemek mümkündür. Yaz okulu, yaz kampları gibi organizasyonların otizmliler bireylerin çeşitli becerilerini olumlu yönde desteklediği bilinmektedir. Yapılan taramada otizm ve müziği aynı çatı altında buluşturan bir yaz okulu organizasyonunun eksikliği fark edilmiştir. Bu durumdan hareketle çalışmada, Türkiye'de

ilk kez Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Devlet Konservatuvarı tarafından gerçekleştirilen Otizm ve Müzik Yaz Okulu'nun programı incelenmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

Otizm

Otizm Spektrum Bozukluğu birçok belirtiyi aynı anda barındıran, nörogelişimsel bir spektrum bozukluğudur. İlk kez 1943'te Leo Kanner tarafından bir hastalık olarak tanımlanmış, ABD'de her 1000 çocuktan bir veya ikisinde görülme sıklığında iken, yapılan araştırmalar ile otizmin farklı türleri olduğu ve toplumda görülme oranının günümüzde 150'de bir çocuk olduğu saptanmıştır. Erkek çocuklardaki otizm görülme durumu, kızlara göre daha fazladır (Aamodt & Wang, 2011: 275-276).

Maenner vd. (2020), 2016 yılında Amerika'daki 11 bölgenin tamamında, Otizm Spektrum Bozukluğu yaygınlık oranının 8 yaşındaki her 1000 çocukta 18,5, yani her 54 çocuktan birinin OSB tanılı olduğunu ve OSB'nin, erkekler arasında kızlara göre 4,3 kat daha yaygın olduğunu belirtmiştir. Dünya Otizm Organizasyonu üyesi Otizm Dernekleri Federasyonu (2021) tarafından verilen bilgiye göre, Türkiye'de sağlıklı istatistikler tutulmaması nedeniyle sadece tahmini olarak 550.000 civarında otizmlili birey bulunduğu düşünülmektedir. Bunların yaklaşık 150.000 kişilik kısmını ise 0-14 yaş aralığı çocuklar oluşturmaktadır olduğu tahmin edilmektedir. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylerle Yönelik Ulusal Eylem Planı (2016-2019) incelendiğinde ise Türkiye'deki otizmlili bireylerin yaygınlığının net olarak saptanamadığı, daha çok bilimsel araştırma ve akademik çalışmaya ihtiyaç duyulduğu, tıbbi ve eğitimsel müdahalelerin farklılık gösterdiği, sosyal politika tedbirlerinin aktif yürütülmesi gerekliliği bildirilmiş olmakla beraber, otizm tanılı birey sayısı bildirilmemiştir (Yüksek Planlama Kurulu, 2016).

Bireye otizm tanısı konulabilmesi için birden fazla belirtinin aynı anda gözlenmesi gerekmektedir. Genel olarak saptanmış olan belirtilerin başında, sosyal etkileşimde yetersizlik, empati eksikliği veya yoksunluğu, göz teması kuramama, sosyal çevreye ilgisizlik, işaret edilen yere odaklanma sorunları, sevgi ve güven talep etme ve fiziksel yakınlaşmada yetersizlik, taklit yeteneğinde eksiklik, duyguların uygunsuz şekilde ifade edilmesi, kendini yaralama eğilimi gibi davranışsal ve sosyal yetersizlik veya yoksunluklar gelmektedir (Ekici ve Bıçakçı, 2020: 13-16).

American Psychiatric Association (2013: 50-51) tarafından yayınlanan "Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders" adlı

çalışmada Otizm Spektrum Bozukluğu’nu tanılama kriterleri aşağıdaki başlıklar altında açıklanmaktadır:

- A. Sosyal iletişimde ve sosyal etkileşimde kalıcı eksiklikler
- B. Orjinal kaynakta açıklamaları bulunan maddelerden en az ikisi ile kendini gösteren, sınırlı, yineleyici davranış, ilgi alanları veya faaliyetler örüntüleri
- C. Semptomlar erken gelişim döneminde mevcut olmalıdır (Ancak bu durum öğrenilmiş stratejiler tarafından maskelenebilir)
- D. Semptomlar, sosyal, mesleki vb. olmak üzere yaşamın diğer alanlarında yetersizliklerin ortaya çıkmasına neden olur.
- E. Bu rahatsızlıklar yalnızca, zihinsel engellilik (entelektüel gelişimsel bozukluk) veya genel gelişimsel gecikme ile açıklanamamalıdır. Zihinsel yetersizlik ve otizm spektrum bozukluğu sıklıkla birlikte görülür; otizm spektrum bozukluğu ve zihinsel yetersizlik tanımlarını koyabilmek için sosyal iletişimin genel gelişim düzeyi için beklenenin altında olması gerekir.

Savant Sendromu

Savant sendromu, otizm gibi zihinsel gelişim bozukluğuna sahip kişilerde bulunan, nadir rastlanan ve sıradışı bir durumdur. Bu kişiler çoğunlukla, sahip oldukları gelişim bozukluğuna tezat şekilde “deha” olarak tanımlanır. Otizm spektrum bozukluğu olan her 10 kişiden biri, değişen derecelerde bu tür olağanüstü yeteneklere sahip olmasına rağmen, savant sendromu diğer gelişimsel yetersizliklerde ya da bazı merkezi sinir sistemi yaralanmalarında/ hastalıklarında da ortaya çıkabilmektedir. Savant yeteneğinin çeşidi ne olursa olsun, çoğunlukla geniş bir hafıza yeteneği ile bağlantılıdır (Treffert, 2009: 1351).

Savant yeteneklerin ya da becerilerin öne çıktığı bazı alanlar vardır. En yaygın olanlar matematiksel beceriler (takvim hesaplamaları, aritmetik, asal sayı hesaplamaları vb.), müzik (karmaşık müzikal yapıları tek seferde tekrarlayabilme), resim (tek bir pozdan sonra doğru perspektifte oluşturulan karmaşık görseller), tarih/yer/yön/olaya yönelik güçlü hafızadır. Daha az görülen beceriler sözel beceriler (hiperleksi veya yabancı dillerle ilgili kolaylık), koordinasyon becerileri ve mekanik yetenektir (Howlin vd., 2009: 1360).

Erden ve Reyhanoğlu (2019) çalışmalarında, savant sendromuna sahip bir öğrencinin müzik eğitimi sürecini ele almıştır. Öğrenci aynı

zamanda, Otizm ve Müzik Yaz Okulu'ndaki katılımcılardan biridir. Konservatuvarda çalışan 6 eğitimcinin, öğrenci ile etkileşimlerinde yaşadıkları zorlukları, deneyimleri, algıları ve duyguları anlatan yarı yapılandırılmış bir odak grup görüşme formu uygulanmıştır. Araştırma sonucunda eğitimcilerin, duruma özgü yeterli bilgiye sahip olmamaları nedeniyle eğitim sürecinde zorluklar yaşadıkları ve eğitim programı hazırlama aşamasında öğrencinin bireysel özelliklerinin göz önünde bulundurulmasının önemi üzerinde durulmuştur.

Otizm ve Müzik

Müzik, her birey gibi, özel gereksinimli bireyler için de yaşamı renklendiren ve bireyin hayat kalitesini arttıran önemli bir unsur olmasının yanında, sanatsal ve terapötik yönüyle bireylerin eğitim süreçlerine ve kişisel gelişimlerine önemli katkılar sağlar. Pektaş (2016: 109)'a göre; müziğin, doğru ve etkili kullanılması otizmlili çocukların bilişsel ve sosyal becerilerinin gelişimini; aileleri ve çevreleri ile iletişime geçmelerini ve kavram-beceri öğretilmesi sürecinde başarılı sonuçlar elde edilmesini sağlamaktadır. Molnar-Szakacs ve Heaton (2012: 322) müziğin, sözsüz bir iletişim şekli olduğunu belirtmiş ve otizm spektrum bozukluğuna sahip bireyleri duygusal olarak ödüllendirmeye yarayan güçlü ve erişilebilir bir duygusal uyaran olduğuna dikkat çekmiştir. Whipple (2004: 102-103) müziğin, kullanım yöntemi veya amacı fark etmeksizin, otizmlili bireyler üzerindeki olumlu etkilerinin çok güçlü olduğunu vurgularken; gelecekte yapılacak araştırmaların otizmlili çocuk ve ergenlerin tedavisinde belirli müzik uygulamalarının etkisini incelemek ve değerlendirmek üzerine olmasının gerekliliğini belirtmiştir. Literatürde müziğin otizmlili bireylerin konuşma problemleri, sosyal beceri kazanımı, iletişim becerilerinin geliştirilmesi, kavram öğrenimi ve problemlili davranışlarına etkisi üzerine araştırmalar yapıldığı görülmektedir (Özorak, 2019; Geboloğlu, 2016; Sağırkaya, 2014; Eren, 2012; Berrakçay, 2008).

Müziğin, otizmlili bireylerin eğitim programlarında kullanılmasının faydalı ve etkili sonuçlar verdiği çeşitli araştırmalar ile ortaya konulmuştur. Fong ve Jelas (2010: 70), müzik öğretiminin otizmlili bireyler üzerinde sözlü ve sözsüz iletişimi geliştirmede etkili olduğunu ve çocuklar arasında hem olumlu motor becerilerin gelişiminin hem de olumsuz motor tepkilerin sağlandığını belirtmişlerdir. Hourigan ve Hourigan (2009: 41-44), müzik öğretmenleri ve öğrenciler tarafından yapılacak davranış ve müzikal anlayış öz değerlendirmesinin, otizmlili bir çocuğun müzik dersindeki ilerlemesini gerçeğe anlamasına yardımcı

olacağı görüşünü öne sürmüşlerdir. Bu ve benzeri çalışmalar otizmlili bireylerin eğitiminde müziğin etkin kullanımının, otizmlili bireylere katkı sağlayacağını ortaya koymuştur.

Eren (2014: 2594), müziğin özel gereksinimli bireyler için bir eğitim alanı (müzik eğitimi) ve eğitim aracı (müzik yoluyla eğitim) olarak kullanılmasının yanı sıra, müziğin diğer boyutu olan terapötik yönünün de tartışılmaz bir gerçek olduğunu; müziğin çeşitli kullanımlarının özel eğitimde “birbirinden ayrılma” olarak değil, “birbirini tamamlama” olarak ortaya çıktığını belirtmiştir. Simpson ve Keen (2011: 1507) otizmlili çocuklar için bir müdahale olarak müziğin kullanımına ilişkin temelleri belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada, doğaçlama müzik terapisinin ve alana yönelik bestelenen şarkıların yaygın biçimde kullanıldığını tespit etmiştir. Kim, Wigram ve Gold (2009: 389) otizmlili çocuklarda duygusal, motivasyonel ve kişilerarası duyarlılığı ölçerek doğaçlama müzik terapisinde çocuk ve terapist arasındaki müzikal etkileşimin sosyal-motivasyonel yönlerini araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda otizmlili çocuklarda sosyal, duygusal ve motivasyonel gelişimi desteklemede, müzik terapisinin önemini ortaya koyan sonuçlara ulaşılmıştır.

Türkiye’de Otizm ve Müzik Alanında Saptanan Sorunlar

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2018) incelendiğinde özel eğitim, “bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitim” olarak tanımlanmaktadır. Özel eğitim yapılabilmesi için alana yönelik yetiştirilmiş uzman personel, öğrenci ihtiyaçlarına uygun tasarlanmış öğrenim ortamları ve özel geliştirilmiş eğitim programlarına olan ihtiyacın ön plana çıktığını söylemek mümkündür.

Bu bağlamda, otizmlili bireylerin müzik eğitimleri konusunda öne çıkan bazı sorunlar olduğu söylenebilir. Alana yönelik uzman eksikliği, müzik eğitimi ile sağlanan akademik kazanımların ve günlük becerilerin kazanılması sürecini sekteye uğratmakta ve müziğe yetenekli otizmlili bireylerin saptanmasını zorlaştırmaktadır. Öğretmen yetiştirme programları incelendiğinde, Yüksek Öğretim Kurulu tarafından yayınlanan Eğitim Fakülteleri Müzik Öğretmenliği Lisans Programı’nda “Özel Eğitim ve Kaynaştırma” dersinin 8. yarıyılıda haftada 2 saat olarak

yer aldığı olduğu görülmektedir (YÖK, 2021). Dersin yalnızca bir dönem içerisinde ve kısıtlı sürede işleniyor olması, öğrencilerin alana yönelik genel bilgiler ile mezun olmasına ve özel eğitim dallarında donanımlı müzik eğitimcilerinin yetişmemesine sebep olmaktadır. Bu durum aynı zamanda, oluşturulan programların ve verilen eğitimlerin bilimsel temellerinin eksik kalmasına ve programların daha çok edinilen deneyimler ile şekillendirilmesine neden olmaktadır. Bu durumun okullardaki yansımalarına bakıldığında ise, Türkiye’de Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği programlarına bağlı ilerleyen tüm özel eğitim kurumlarındaki müzik derslerinde müzik öğretmeni, alan öğretmeni olarak görev alırken; beraberinde derslerde özel eğitim öğretmenlerinin de görev aldığı görülmektedir. Bu noktada müzik alan öğretmeni ve özel eğitim öğretmenlerinin çalışma sürecinde özellikle Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) hazırlama, müzik öğretimini farklılaştırma ve zenginleştirme, disiplinler arası bağ kurma gibi yollarda yoğun iş birliği yapması gerekliliği doğmaktadır (Dayı ve Öztürk, 2019). Ancak Türkiye’de bu ihtiyaçlara cevap verebilecek, “özel eğitim bilgisi ile donatılmış müzik eğitmeni” yetiştirilmediği gözlenmektedir.

Diken (2020: 445), “Gerek Kanner ve gerekse OSB gösteren öğrencilerle çalışan diğer uzmanların gözlemleri OSB gösteren öğrencilerin fiziksel çevreye karşı aşırı duyarlı olduklarını” belirtmiştir. Gürdağ (2019: 229-241), çoğu eğitim ortamında görülebilen aşırı gürültülü, aydınlık ve karmaşık yapıları eğitim ortamlarından fayda görmeyen otizmli bireylere, duyu bütünleme ve işleme eksikliği nedeniyle çevresel yapıyı doğru algılayamama ve duyuşal eşik düşüklüğü ya da eksikliğini gidermeye yönelik bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulduğu mekanlar sunulduğunda öğrenme performansı, dikkat süresi ve negatif davranışların olumluya döndüğünü belirtmiştir. Ancak Türkiye’de otizmli bireylerin her tür eğitim ortamında olduğu gibi müzik eğitim ortamlarında da gerekli düzenlemelerin çoğunlukla göz ardı edildiği görülmektedir.

Tüm bu saptamalar ile birlikte, bilimsel araştırmaların sayıca az olması nedeniyle müzik çalışmalarının bilimsel bakış açısıyla ele alınmasının ve özel eğitim müzik müfredatının yetersizliği, toplumda müzik eğitime yeterince önem verilmemesi, özel eğitim müzik materyallerinin az ve gelişmemiş olması, eğitim ortamlarının müzik dersi işlemeye elverişsizliği, okul idarecilerinin ve öğretmenlerin özel eğitimde müzik eğitime yönelik olumsuz tutumları Türkiye’de özel eğitimde müzik dersi işlenişine dair genel sorunlar olarak sayılabilmektedir (Turan, 2006).

Otizm Spektrum Bozukluğu tanılı bireyler, eğitilebilir zihinsel engelli bireyler kapsamına dahil edilmemektedir. Ancak otizmlili bireyin, otizm düzey ve çeşidi uygun olduğu durumlarda ve öğrenme yollarında tekrar etme, rol model alma, göster-yap gibi yöntemlerin izlenebilmesi halinde eğitilebilir zihinsel engellilerde olduğu gibi, otizmlili bireylerin müzik derslerinde de ses ve görsel eşlemeye dayalı dijital müzik eğitim kaynaklarının derslere dahil edilmesi konusu da ayrıca araştırılmaya açıktır.

Eğitimi Destekleyici Çalışmalar

Eğitimi destekleyici çalışmalar, formal eğitim süreci ve okul-sınıf ortamının dışında gerçekleştirilen ve formal eğitim sürecini desteklemeyi amaçlayan çalışmalardır. Bu çalışmaların gerçekleştirildiği mekan, yaklaşım ve uygulanan program formal eğitimden farklılıklar göstermektedir. Eğitimi destekleyici çalışmalar; atölye çalışmaları, ustalık sınıfları ve yaz okulları olarak sıralanabilir. Bu çalışmalar formal eğitimi desteklediği gibi, formal eğitim programından ayrı kazanımlar edinilmesini, öğrencilerin sınıf dışı bir ortamda daha yüksek motivasyon ve merakla öğrenmelerini ve aktif katılımı yeni öğrenme süreçleri deneyimlerini sağlayabilmektedir. Sarvan (2020: 11)'in belirttiği üzere, "Eğitmenliği-çalışıcılığı referans kabul edilebilecek sanatçıların ülke içi ya da farklı ülkelerde belirli bir zaman aralığında çoğunlukla seyirci karşısında ve piyano eşlikli olarak yaptığı derslere ustalık sınıfı denmektedir". Töre (2017: 138), atölye çalışmalarının anlatımdan çok uygulamaya dayalı etkinlikler içeren, takım çalışması ve etkili iletişimin ön planda olduğu; kazandırılmak istenen hedef davranışların önceden belirlendiği; bilimsel temellere dayanması gereken, iyi planlanmış ve sonucunda değerlendirmelerin yapılması gereken çalışmalar olduğunu belirtmiştir.

Yaz okulu; örgün öğretimin uygulandığı güz ve bahar dönemlerinin harici olan yaz aylarında, akademik ya da akademi dışı eğitimlerin verildiği, katılımın zorunlu tutulmadığı, bu sebeple yalnızca konuya istekli öğrencilerin yer aldığı eğitim uygulamalarına denilmektedir.

Eğitimi destekleyici uygulamaların formal eğitim sürecini ve kazanımlarını pekiştirdiği gibi, sınıf dışı ortamlarda olması sayesinde kişiler arası etkileşimi arttırdığı ve sosyalleşmeyi sağladığını; müzik eğitiminin farklı dallarını çeşitli yönlerden destekleyen çalışmalar olduğunu söylemek mümkündür.

Otizm ve Müzik Yaz Okulu

Otizm ve Müzik Yaz Okulu, “Otizm ve Müzik Topluluğu” nun ilk resmi buluşması olarak 8-10 Temmuz 2021 tarihleri arasında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (ÇOMÜ) Devlet Konservatuvarı bünyesinde gerçekleştirilmiştir. Yaz okulunun destekçisi olan kurumlar T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Devlet Konservatuvarı ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi’dir.

Otizm ve Müzik Yaz Okulu katılımcı öğrenciler ve aileleri, öğretmenler, gönüllü öğrenciler, konuşmacı olarak davet edilen akademisyenler ve uzmanlar ile Çanakkale’de gerçekleştirilmiştir. Yaz okulunda, Otizm ve Müzik Topluluğu’nun amacı, kurumsal kimliği ve yönetim sistemi üzerinde kararlar alınmıştır. Topluluğun çekirdeğini oluşturan üstün müzik yeteneğine sahip 7 otizimli birey ve aileleri ile bu alanda çalışmalar yürüten akademisyen ve eğitimciler bir araya gelerek çeşitli uygulamalar ve atölyeler gerçekleştirmiştir. Ebeveynler, akademisyenler tarafından hazırlanan sunumlara katılmış, topluluğun ve yaz okulunun geleceğine yönelik fikir paylaşımlarında bulunmuştur. Katılımcı öğrenciler, eğitimciler ve gönüllü öğrenciler ile çalgı, şan, ritim ve doğaçlama atölyeleri gerçekleştirmiştir.

Yaz okulundaki etkinliklerin planlanması ve uygulanması aşamalarında 3 öğretim elemanı, 1 ebeveyn ve 1 gönüllü öğrenci görev almıştır. Ayrıca yaz okulu öncesinde, görev alacak müzik eğitimcileri ve gönüllü öğrencilere, ÇOMÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü’nden bir öğretim üyesi tarafından otizm konusunda detaylı bilgilendirme toplantıları gerçekleştirilmiştir. Toplantıda araştırmacılar tarafından katılımcı öğrencileri yakından tanımak için uygulanan görüşme formu üzerinden bireysel ve genel değerlendirmeler yapılmış; otizimli bireylerin eğitimlerinde uygulanabilecek teknikler sıralanmış, süre ve süreç yönüyle kaçınılması gereken hareketler örneklenmiştir.

Ebeveynler ile gerçekleştirilen sunumlar sırasında katılımcı öğrenciler, eğitimci ve yardımcı öğrenciler ile çalgı, şan, ritim ve Orff yaklaşımı doğaçlama atölyeleri gerçekleştirmiştir. Yaz okulundaki katılımcıların bir kısmı, aldıkları formal eğitim nedeniyle başka kişilerle müzik yapma deneyimine sahip olmasına rağmen, henüz genç yaşta olan katılımcıların bu deneyimi ilk kez yaz okulu ortamında yaşadığı gözlenmiştir. Toplu katılım sağlanan koro, ritim ve Orff etkinliklerinin yanı sıra katılımcılar, eğitimciler ve gönüllü öğrenciler ile beraber çalgı performansları sergilemiştir. Bu performanslar, katılımcıların önceki

çalışmalarının yeniden ele alınıp farklı çalgılar ile eşiklenerek icra edilmesi şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Uygulamalı çalışmalar ÇOMÜ Anafartalar Kampüsü'nde bulunan devlet konservatuvarının binasında ve bahçesinde, sunumlar ise yine aynı kampüste bulunan ÇOMÜ Eğitim Fakültesi Seminer Salonu'nda yapılmıştır. Çalgı çalışmaları, konservatuvarda görev yapmakta olan öğretim elemanlarının bireysel odalarında yapılmıştır. Etkinlikler saat 10.00 ile 19.00 arasında yapılmıştır. Yaz okulu süresince katılımcı öğrenciler, aileleri ve davetli konuşmacılar aynı otele konaklamıştır.

8 ve 9 Temmuz 2021 tarihlerinde, sunum ve eğitimlerin ardından katılımcı öğrencilerin performanslarını sergiledikleri konserler gerçekleştirilmiştir. 10 Temmuz 2021 tarihinde katılımcı öğrenciler ve aileleri, eğitmenler, yardımcı öğrenciler ve davetli konuşmacılar ile kahvaltı ve gezi etkinliği planlanmıştır.

Otizimli öğrencilerin yaz okuluna aileleri ile beraber katılması, oluşabilecek güvenlik sorunlarının ve krizlerin önüne geçilmesi, ayrıca katılımcıların kendilerini güvende hissetmeleri yönüyle önem taşımıştır.

Otizm ve Müzik Yaz Okulu'nun Amacı

Otizm ve Müzik Yaz Okulu'nun amacı üstün müzik yeteneğine sahip otizmli bireylerin müzikal gelişimlerini sergileyecekleri, yeni deneyimler edinecekleri ve ebeveynlerin alan uzmanlarıyla buluşacakları bir ortam oluşturmak olduğu gibi; otizm ve müzik alanında eğitim ve iş olanaklarının artması, uzman eğitimci ve gönüllülerin yetişmesi gibi konularda fikir ve görüşlerin paylaşılacağı bir platform oluşturmaktır.

Hem bireysel uygulamalar hem de toplu uygulamalar ile katılımcı öğrencilerin, eğitmenleriyle olduğu kadar birbirleriyle de temasa geçmeleri, sosyalleşmeleri ve gerçekleştirilen müzik etkinliğini beraberce deneyimlemelerine yönelik programlama yapılmıştır. Her katılımcı öğrenci için, çalgı/şan atölyelerini beraber gerçekleştireceği bir eğitmen ve gönüllü öğrenci belirlenmiştir.

Problem Durumu

Araştırma ile Otizm ve Müzik Yaz Okulu'nu tanıtmak ve yaz okulunda uygulanan programın analizini gerçekleştirmek hedeflenmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın problem cümlesi "Otizm

ve Müzik Yaz Okullarında Uygulanan Programların İçerikleri Nelerden Oluşmaktadır?” biçiminde oluşturulmuştur.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, otizm ve müziği buluşturan bir yaz okulunun ilk kez yapılması nedeniyle, “Otizm ve Müzik Yaz Okulu” ile sınırlıdır.

Araştırmanın Amacı

Araştırma ile otizm ve müzik yaz okullarının, müziğe yetenekli otizmli bireylerin eğitimlerini desteklemeye yönelik oluşturulan programlarının incelenmesi, değerlendirilmesi ve öneriler getirilmesi ile bu alandaki araştırmacılara fikir oluşturulması ve gelecekte yapılacak çalışmalara yön sağlanması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Araştırma, Türkiye’de otizm ve müziği aynı çatı altında buluşturan ilk yaz okulu olan, Otizm ve Müzik Yaz Okulu’nu çeşitli yönleri ile incelemesi ve gelecekte yapılacak yaz okulu vb. organizasyonlara yol gösterici öneriler içermesi yönüyle önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Çalışma, betimsel araştırma olarak tasarlanmıştır. Betimsel araştırmalar verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlamaktadır. Eğitim alanındaki araştırmalarda en yaygın kullanılan betimsel yöntem tarama çalışmasıdır (Büyüköztürk vd., 2021: 25). Karasar (2014: 77)’a göre tarama modelleri, “Geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır”.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’de ilk kez gerçekleştirilen Otizm ve Müzik Yaz Okulu Programı oluşturmaktadır. Ulaşılabilirliğin mümkün olması nedeniyle çalışma evreni düşünülmüş, örneklem seçme yoluna gidilmemiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada, verilerin toplanması için Otizm ve Müzik Yaz Okulu Programı içeriğine Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Devlet Konservatuvarı’nın internet sayfasından; katılımcı öğrencilere ait bilgiler, öğrencilerin aileleri ile yapılan görüşmelerden; program uygulayıcılarına ait bilgiler, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müdürlüğü’nden alınan dokümanlardan elde edilmiştir.

Araştırmanın verileri doküman incelemesi yöntemi ile çözümlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2013: 217)’in belirttiği üzere, “doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar”. Otizm ve Müzik Yaz Okulu Programı’nın incelenmesine yönelik yapılan bu araştırmada, veri kaynağı yaz okulu programı içeriklerinden oluşmaktadır. Yaz okulu programının içeriklerine ilişkin verilerin analizi gerçekleştirilirken, programın içerikleri incelenerek kategoriler geliştirilmiştir.

Bu doğrultuda oluşturulan kategoriler aşağıdaki gibidir:

1. Otizm ve Müzik Yaz Okulu katılımcıları
2. Otizm ve Müzik Yaz Okulu öğretmenleri
3. Otizm ve Müzik Yaz Okulu gönüllü öğrencileri
4. Otizm ve Müzik Yaz Okulu programında yer alan etkinlik türleri
5. Otizm ve Müzik Yaz Okulu programındaki etkinliklerin kapsadığı kişiler
6. Otizm ve Müzik Yaz Okulu’na davetli uzmanlar
7. Otizm ve Müzik Yaz Okulu programındaki etkinlik konuları

İç geçerliğin sağlanması için belirlenen kategoriler ile ilgili 2 alan uzmanından görüş alınmıştır. Alan uzmanlarının tavsiyeleri doğrultusunda bazı veriler yeniden düzenlenerek son hali verilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Belirlenen temalara ilişkin bulgular, aşağıda sırası ile verilmiş ve yorumlanmıştır.

Otizm ve Müzik Yaz Okulu'nun Katılımcılarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Tablo 2. Katılımcılara İlişkin Bulgular

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Çalgı/Alan	Öğrenim Durumu	Şehir
K1	15	Erkek	Akordeon	Lise	Ankara
K2	22	Erkek	Piyano	Üniversite	İstanbul
K3	23	Kadın	Piyano	Üniversite	İzmir
K4	23	Erkek	Şan	Y. Lisans	İzmir
K5	27	Erkek	Piyano	Y. Lisans	Ankara
K6	27	Erkek	Ud, Viyolonsel	Üniversite	İzmir
K7	33	Erkek	Gitar	Üniversite	İzmir

Katılımcılar 15 ila 33 yaş aralığında, müziğe yetenekli (1'i kadın ve 6'sı erkek olmak üzere) 7 otizmlı bireyden oluşmaktadır. Müziğe yetenekli otizmlı bireylerden oluşan katılımcıların belirlenmesinin ardından, araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme formları kullanılarak katılımcıların aileleri ile görüşme yapılmıştır. Bu yolla katılımcıların demografik özellikleri, müzik eğitimi geçmişi, çalgısı, geriye dönük otizm tanılama süreçleri, tepki verdiği spesifik ses ve hareketler, takıntılı davranışları, korku duyduğu ve sevdiği nesnelere, dokunsal ve göz temasına verdiği tepkiler ve taklit becerisine ilişkin bilgi toplanmıştır. Bu doğrultuda katılımcıların çalgılarının piyano, gitar, akordeon, ud, viyolonsel olduğu; ayrıca bir katılımcının şan performansı ile katılım sağlayacağı belirlenmiştir. Tüm katılımcılar formal müzik eğitimi almaktadır. Katılımcıların Ankara, İzmir ve İstanbul'dan katılım sağladığı tespit edilmiştir.

Otizm ve Müzik Yaz Okulu Eğitimcilerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Tablo 3. Eğitimcilerle İlişkin Bulgular

Eğitmen	Cinsiyet	Yaş	Kurum	Alan
E1	Kadın	50	ÇOMÜ Devlet Konservatuvarı	Şan
E2	Kadın	43	ÇOMÜ Devlet Konservatuvarı	Piyano
E3	Kadın	40	ÇOMÜ Devlet Konservatuvarı	Keman
E4	Erkek	40	ÇOMÜ Devlet Konservatuvarı	Keman
E5	Kadın	38	Bilim Sanat Merkezi	Klarinet
E6	Kadın	32	AKÜ Devlet Konservatuvarı	Keman
E7	Kadın	29	ÇOMÜ Devlet Konservatuvarı	Piyano
E8	Erkek	35	MEB	Beden Perküsyonu

Yaz okulunda toplam 8 eğitimci görev almıştır. Eğitimciler, üniversitelerin konservatuvar müzik bölümünde çalışan akademisyenlerden ve müzik öğretmenlerinden oluşmaktadır. Eğitimcilerden 2'si piyano, 3'ü keman, 1'i şan, 1'i klarinet eğitimcisi ve 1'i müzik öğretmenidir.

Otizm ve Müzik Yaz Okulu Gönüllü Öğrencilerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Tablo 4. Gönüllü Öğrencilerine İlişkin Bulgular

Gönüllü Öğrenci	Cinsiyet	Yaş	Kurum	Bölüm
G1	Erkek	32	ÇOMÜ	Konservatuvar
G2	Erkek	20	ÇOMÜ	Konservatuvar
G3	Kadın	22	AKÜ	Konservatuvar
G4	Kadın	22	AKÜ	Konservatuvar
G5	Kadın	22	AKÜ	Konservatuvar
G6	Kadın	30	ÇOMÜ	Müzik Eğitimi
G7	Kadın	20	ÇOMÜ	Müzik Eğitimi
G8	Kadın	21	ÇOMÜ	Sınıf Öğretmenliği

Gönüllü öğrenciler, otizm ve müzik ortak alanına ilgi duyan, bu alanda çalışma ve gözlem yapmaya istekli öğrencilerden oluşmaktadır. Tablo 4 incelendiğinde gönüllü öğrencilerin en fazla Afyon Kocatepe Üniversitesi (AKÜ) Devlet Konservatuvarı'ndan (3) katılım sağladığı, bunu ÇOMÜ Devlet Konservatuvarı ve ÇOMÜ Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda (2) öğrenim görmekte olan gönüllü öğrencilerin izlediği ve en

az katılımın ÇOMÜ Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nden (1) olduğu görülmektedir. Özel eğitim bölümünden gönüllü öğrencilerin bulunmaması dikkat çekicidir. Özel eğitim bölümünden öğrencilerin yaz okulunda bulunması, bu öğrencilerin müziğin özel eğitimde kullanımına ilişkin bilgi ve deneyim sahibi olmalarına olanak sağlayacaktır.

Otizm ve Müzik Yaz Okulu Programında Yer Alan Etkinlik Türlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Tablo 5. Etkinlik Türlerine İlişkin Bulgular

Etkinlik Türü	Sayı
Sözlü sunum	5
Uygulamalı sunum	1
Konser	2
Atölye çalışması	2
Açık ders	1
Toplam	11

Tablo 5 incelendiğinde iki gün süren yaz okulunda toplam 11 etkinlik gerçekleştirildiği görülmektedir. Bunlardan en fazla gerçekleştirilen etkinliğin sözlü sunum (5) olduğu, bunu konser ve atölye çalışmasının (2) izlediği, en az gerçekleştirilen etkinliklerin ise uygulamalı sunum ve açık ders (1) olduğu görülmektedir.

Otizm ve Müzik Yaz Okulu Programındaki Etkinliklerin Kapsadığı Kişilere İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Tablo 6. Etkinliklerin Kapsadığı Kişilere İlişkin Bulgular

Kişiler	Sayı
Ebeveynler	10
Katılımcı öğrenciler	6
Uzmanlar	5
Eğitmenler	5
Gönüllü öğrenciler	5

Tablo 6 incelendiğinde gerçekleştirilen etkinliklerin en fazla ebeveynleri (10) kapsadığı, bunu katılımcı öğrencilerin (6) izlediği; uzmanlar, eğitmenler ve gönüllü öğrencileri kapsayan etkinliklerin (5) eşit miktarda olduğu görülmektedir.

Otizm ve Müzik Yaz Okulu'na Davetli Uzmanlara İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Tablo 7. Davetli Uzmanlara İlişkin Bulgular

Uzman	Kurum	Alan/Birim/Bölüm	Unvan
U1	Anadolu Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Fakültesi/ Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü	Prof. Dr.
U2	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Eğitim Fakültesi/Özel Eğitim Bölümü	Dr. Öğr. Üy.
U3	Balıkesir Üniversitesi	Eğitim Fakültesi/Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü	Arş. Gör.
U4	Özel Kurum	Piyano	Müzik Öğretmeni
U5	Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	Eğitim Fakültesi/Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü	Prof. Dr.
U6	Özel Kurum	Özel Kurum	Ebeveyn
U7	İzmir Bakırçay Üniversitesi	Tıp Fakültesi/ Dahili Tıp Bilimleri Bölümü	Prof. Dr.
U8	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Eğitim Fakültesi/ Özel Eğitim Bölümü	Dr. Öğr. Üy.
U9	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Eğitim Fakültesi/ Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	Doç. Dr.
U10	BİLSEM Çanakkale	Klarinet	Müzik Öğretmeni
U11	MEB	Beden perküsyonu	Müzik Öğretmeni
U12	Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	İcra Sanatları Fakültesi/ Çalgı Eğitimi Bölümü	Doç.
U13	İzmir Demokrasi Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi/ Müzik Bölümü	Dr. Öğr. Üy.

Yaz okulu açılış töreninde davetli konuşmacı, T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü Genel Müdür Yardımcısı olmuştur. Programın devamında, farklı üniversitelerden katılım sağlayan 9 akademisyen, 3 müzik

öğretmeni ve 1 ebeveyn konuşmacı olarak katılmıştır. U3 ve U4, U5 ve U6, U8 ve U9, U10 ve U11 beraber sunum yapan uzmanlardır. Farklı uzmanlık alanlarına sahip, farklı şehir ve kurumlardan katılan uzmanların ebeveynler, öğrenciler, eğitimciler ve gönüllü öğrenciler ile bir araya gelmesi disiplinler arası fikir ve deneyim paylaşımlarına olanak sağlamış; kişiler arası iletişimi beslemiştir.

Ötizm ve Müzik Yaz Okulu Programı'ndaki Etkinlik Temaları

Tablo 8. Etkinlik Temaları

Tema	Etkinlik Adı	Sayı
Müzik terapi	Otizimde müziğin önemi: Bağlantısal beyin özellikleri ve nörokreatif müzik terapi yaklaşımı	1
Yaratıcılık	Yaratıcı düşünme temelli yaşamı farklılaştırma	1
Müzik eğitimi	Otizm ve müzik uygulamaları Gelecekte otizm ve müzik yaz okulu fikir paylaşımları: Bir model geliştirilmesi Katılımcı aile ve öğrencilerle Orff deneyimi Otizimli yetenekler eğitimci buluşması/Atölye çalışmaları Eğitimci uygulamaları/ Atölye çalışması	5
Performans sergileme	Konser	2
Yasal düzenleme	Mevzuatta otizmin yeri ve müzik anasanat dalında bir otizimli	1
Teknik gelişme	Otizimli olan çocukların psikomotor eğitimi yeni yazılım geliştirme	1
Toplam		11

Tablo 8 incelendiğinde 11 etkinlikten en fazla etkinliğin, “müzik eğitimi” teması (5) çerçevesinde gerçekleştirildiği; bunu “performans sergileme” temasının (2) izlediği görülmektedir. Diğer temalarda gerçekleştirilen etkinlikler müzik terapi, yaratıcılık, teknik gelişme ve yasal düzenleme (1) olarak sıralanmaktadır. En fazla ele alınan tema olan, müzik eğitimi teması başlığı altındaki etkinliklerin müzik eğitiminin farklı alt boyutlarını kapsayacak şekilde

düzenlenmesinin, eğitim ve atölyelerin verimini arttıracığı düşünülmektedir. Uçan (2018: 11) müzik eğitiminin genel kapsamını oluşturan öğeleri; müziksel devinme-oyun eğitimi, müziksel işitme-okuma-yazma eğitimi, şarkı söyleme eğitimi, çalgı çalma eğitimi, müzik dinleme eğitimi, müziksel yaratma eğitimi, müziksel bilgilenme eğitimi, müziksel beğeni geliştirme eğitimi, müziksel kimlik-kişilik kazanma eğitimi, müziksel duyarlılığı artırma eğitimi, müziksel iletişim ve etkileşimde bulunma eğitimi, müzikten yararlanma eğitimi olarak açıklamaktadır. Bu bağlamda hem kişisel hem de grup çalışmalarının müzik eğitiminin farklı alt boyutlarını içermesi, otizmlili bireylerin yaz okulundaki müzik eğitimi deneyimlerini çeşitlendirecektir.

Ayrıca müziğin, eğitim ve terapi yönlerinin bulunduğu etkinliklerin olması, eğitimcilerin ve gönüllü öğrencilerin konuya yönelik bilgi ve deneyim edinmelerini sağlayacak, ileride bu alanda uzmanlaşmayı düşünen öğrencilerin bakış açısını genişletecektir.

Otizm ve müziğe yönelik yasal düzenlemelerin incelenmesi ve alan uzmanlarınca değerlendirmesinin, yaz okulundaki önemli etkinlik konularından biri olduğu düşünülmektedir. Güncel gelişmelerin bu gibi platformlarda değerlendirilmesi, doğru bilginin edinilmesi ve yayılmasını sağlayacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizde otizme yönelik çalışmalar gün geçtikçe artarken, müzik ile otizmi buluşturan çalışmaların henüz yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Bu konuda eğitimi destekleyici çalışmalara gereksinim olduğunu söylemek mümkündür. Yaz okulları, yaz kampları vb. oluşumlar özel gereksinimli bireylerin toplumla bütünleşmesi yönüyle oldukça önemlidir. Bu tip organizasyonlar, özel gereksinimli bireylerin akranları ile etkileşime geçmesine ve farklı etkinliklere katılmasına olanak sağlar.

Otizm ve Müzik Yaz Okulu'nda otizmlili gençlerin yanı sıra ailelerin de beraber zaman geçirmeleri, birbirleri ile fikir ve deneyim paylaşmaları amaçlanmıştır. Alan uzmanlarının, eğitimcilerin ve gönüllü öğrencilerin, katılımcı öğrenci ve ebeveynler ile üç gün boyunca zaman geçirmelerinin; yemek, kahvaltı gibi ortamlarda paylaşımlarda bulunmalarının gözlem yapmalarına ve düşüncelerini paylaşmalarına olanak sağlamanın yanı sıra kişiler arası bağları kuvvetlendirdiği söylenebilir.

Yaz okulunda, Otizm ve Müzik Topluluğu'nun ilk kez bir araya geldiği, geleceğe yönelik fikir paylaşımlarının ve planlamaların yapıldığı toplantılar gerçekleştirilmiştir. Otizm ve Müzik Topluluğu'nun amacı, kurumsal kimliği ve yönetim sistemi üzerine kararlar alınmıştır. Uzmanların sunumlarıyla güncel araştırmalar incelenmiş ve yenilikler üzerine konuşulmuştur.

Bulgulara bakıldığında en çok etkinlik “müzik eğitimi” tema başlığı altında gerçekleştirilmiştir. Bu noktada müzik yeteneğine sahip otizmlili bireylerin müzik eğitimleri ile ilgili etkinliklerin, yalnız uygulamaya dayalı atölye vb. etkinlikler ile sınırlı kalmaması ve bu bireylerin müzik eğitimi süreçleri ile ilgili detaylı araştırmaların yapılması ve sunulması önerilmektedir. Bunun hem literatüre katkı sağlaması hem de eğitimcilere ve aileleri yol gösterici olması yönüyle önem taşıyacağı düşünülmektedir.

Ülkemizde otizm ve müzik alanında uzmanlaşmış kişi sayısı oldukça sınırlıdır. Bu alanda uzmanların yetişmesi için, lisansüstü programların bu konuya öncelik vermesi ve öğrencilerin bu alana yönlendirilmesi gerekmektedir. Otizm ve müzik alanında yapılacak proje ve uygulamaların maddi olarak desteklenmesi, araştırmaların artmasını sağlayacaktır. Üniversitelere bağlı müzik araştırma merkezlerinde, konu özelinde araştırmalar yapılmasının alana önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu alanda yapılacak çalışmaların spesifik hale gelmesi, otizm ve müziğin farklı yönleriyle ele alınması ve belirlenen konu üzerine derinlemesine çalışmalar yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Sadece otizm ve müzik üzerinde uzman olanlar değil; genelde farklı öğrenen bireyler üzerinde çalışan ve özellikle mevzuat, haklar konularında tecrübe sahibi uzmanlar ve ailelerin de konuşmacı olarak etkinlikte yer almasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Gelecek yıllarda yaz okulu programının belirlenen temalar dahilinde, özelleştirilmiş konular üzerine olması yaz okulunun işleyişini daha sistematik hale getirecektir. Çalgı ve şan derslerinin yanı sıra koro çalışmalarına yer verilmesi ve Orff, Kodaly, Dalcroze gibi yöntemlerin sürece dahil edilmesi katılımcı öğrencilerin eğitimlerini destekleyici nitelikte olacaktır.

Müzik terapi alanında uzmanlar davet edilmeli; konuşma, ses, nefes terapileri konuları üzerinde durulmalıdır.

Alana yönelik çalışmalar yürüten psikolog ya da psikolojik danışman davet edilmesi sunumların yelpazesini genişletecek ve otizmlili

bireylerin yaşayabileceği olası kriz durumlarının önüne geçilmesine yardımcı olacaktır.

Her otizmlili öğrenci için ayrı bir bilgi notu veya dosyanın hazırlanması önem taşımaktadır. Öfke nöbeti, sebepsiz ağlama, eşyalara zarar verme, güvenli hissetmeme, krize girme vb. durumların önceden belirlenmesi, bir sağlık personelinin bulunması ve ailelerin sürecin her daim içinde olması oldukça önemsenmelidir.

Uygulamalı etkinliklerde katılımcı öğrencilerin sosyalleşmelerinin ve toplu halde müzik aracılığıyla iletişim kurmalarının hedeflendiği gözlenmiştir. Oda müziği, orkestra, koro gibi topluluklarda alınan görevler, öğrencilerin sosyalleşmesine yardımcı olacaktır. Orff, Kodaly gibi öğretim yaklaşımlarını bilen uzmanların davet edilmesi de sürece katkı sağlayacaktır.

Sunumları hazırlayan uzmanların dinleyici demografik özelliklerini (yaş, eğitim durumları vb.) dikkate almaları dikkat çekicidir. Uygulamalı eğitimlerde daha çok katılım sağlayıcı, deneyim kazandırıcı, kültürleyici, birlikte iş yapmaya yönlendirici, sosyalleşmeyi sağlayıcı, motive edici, eğlenme odaklı yaklaşımların benimsenmesi de yaz okulunun amaçlarına uygun olmuştur. Böylece yaz okulunun tüm katılımcılarını kapsayıcı bir ortamın oluşması da beraberinde gelmiştir.

Gönüllü öğrencilerin hem konservatuvarların müzik bölümlerinden, hem müzik eğitimi anabilim dallarından, hem de özel eğitim bölümlerinden seçilmesi müzik eğitimcisi ve özel eğitimci adaylarının alana yönelik farkındalıklarının oluşmasını ve bilinçlenmelerini sağlayacaktır. Gönüllü öğrencilerin sayısının artması gerek güvenlik, gerekse nitelik açısından son derece önemsenmelidir. Bu aynı zamanda otizmlili öğrencilerin “arkadaş” edinme süreçlerine de katkı sağlayacaktır.

Otizmlili öğrencilerin tüm derslere aileleri ile birlikte katılması oldukça önemlidir. Bu durum; hem aileyi bilgilendirecek, hem eğitimciyi rahatlatacak hem de öğrenci için güvenli bir ortam sağlayacaktır. Derslere gönüllü öğrencilerin de katılması; otizmlili bireyi mutlu edecek; böylece gönüllü öğrenci de tecrübe kazanacaktır.

Otizmlili öğrencilerin ve katılımcı öğretmenlerin konserlerinin yanı sıra tanınmış sanatçıların da konser vermesi, kamuoyu dikkatinin çekilmesi ve aidiyetlik duygusunun gelişmesi açılarından önemsenmelidir.

Mali konularda güçlenmek amacıyla paydaş sayısı artırılmalıdır. Paydaşlara, Otizm ve Müzik Topluluğu'nun amaçları ve özellikle kâr amacı gütmeyeceği açıkça bildirilmelidir. Güçlü bir ekonomik yapı, daha nitelikli bir yaz okulunun gerçekleştirilmesi için önem taşımaktadır.

Otizimli çocukları olan aileler başta olmak üzere herkese açık olan yaz okuluna, belli bir süre sonra katılıma yönelik bazı kriterler koyulabilir. Bu kriterlerin otizimli olup, profesyonel müzik eğitimi (konservatuvar, güzel sanatlar liseleri vb.) alanlar ya da amatör müzik eğitimine yeni başlayanlar; otizimli çocuğu olan ve yetenek taraması yaptırmak isteyen aileler ya da sadece tecrübe ve fikirlerden yararlanmak isteyenler; otizimli çocuklar üzerinde çalışan eğitimciler, gönüllüler, araştırmacılar olması mümkündür. Ayrıca katılımcıların yaşı, cinsiyeti, otizm durumu gibi hususlar da yaz okulu programının oluşturulması aşamasında göz önünde bulundurulmalıdır. Katılımcı öğrenci sayısının önceden planlanması ve bazı kriterlerin koyulması yaz okulunun niteliğini arttıracaktır.

Yaz okulu amaçlarının gerçekleştirme durumları mutlaka gözlenmeli ve değerlendirilmelidir. Tüm katılımcıların (aile, gönüllü öğrenci, eğitimci, uzman, yönetici vb.) görüşleri alınmalı ve bu görüşler değerlendirilmelidir. Kamuoyundaki algı değişimleri, resmî kurumlardaki yetkililerin bakış açılarındaki değişim ve dönüşümler incelenmelidir. Mesleki müzik eğitimi veren kurumlardaki eğitimci, araştırmacı, besteci, icracıların tutum ve davranışlarındaki değişimler incelenmeli ve değerlendirilmelidir.

Otizimli bireylerin müzikal performanslarını sergileyebilecekleri, aynı zamanda sosyal etkileşime girebilecekleri platformların sayıca az olması sebebiyle bu tip müzik etkinlikleri önem kazanmaktadır. Bu gibi oluşumların artmasının otizimli bireylerin müzik eğitimine büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aamodt, S. ve Wang, S. (2013). *Çocuğunuzun Beynine Hoş Geldiniz* (C. Duran, Çev.). İstanbul: NTV.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic And Statistical Manual Of Mental Disorders*. Washington & London: American Psychiatric Publishing.

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2021). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Dayı, E. & Öztürk, F. G. (2019). Türkiye’de Zihinsel Engelli Öğrencilere Hizmet Veren Özel Eğitim Okulları, Müzik Öğretmenleri Ve Müzik Sınıflarının Durumunun İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (69), 218-231. <https://doi.org/10.17755/esosder.426211>
- Diken, İ. H. (2020). Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) Olan Öğrenciler. İ. H. Diken (Ed.) *Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler Ve Özel Eğitim içinde* (s. 429-468). Ankara: Pegem Akademi.
- Berrakçay, O. (2008). *Müziğin Bir Yaygın Gelişimsel Bozukluk Tipi Olan Otizmde Ortaya Çıkan Problemler Davranışlar Üzerindeki Etkisi: Ritim Uygulaması Çerçevesinde 4 Örnek Olay*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Ekici, B. & Bıçaklı, Y. M. (2020). *Otizmi Oyuna Getir: Nöroplay Yöntemi*. İstanbul: Ekinoks.
- Erden, Ş. & Reyhanoğlu, G. (2019). Conservatory Education of a Musical Savant with Autism: a Case Study in Turkey. *Advances In Autism*, 5(4) 2019, 282-292. DOI 10.1108/AIA-11-2018-0046
- Eren, B. (2012). *Orff yaklaşımına göre hazırlanan müzik etkinlikleri içinde ipucunun giderek azaltılması yöntemi ile yapılan gömülü öğretimin otistik çocuklara kavram öğretmedeki etkililiği*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Eren, B. (2014). Use of Music in Special Education and Application Examples From Turkey. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 116, 2593 – 2597. doi:10.1016/j.sbspro.2014.01.617
- Fong, C. E. & Jelas, Z. M. (2010). Music education for Children with Autism in Malaysia. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9, 70–75. doi:10.1016/j.sbspro.2010.12.117
- Geboloğlu, B. (2016). *Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Sosyal Beceri Kazandırma Sosyal Öykü ve Müzikli Sosyal Öykü Uygulamalarının Etkililik ve Verimliliklerinin Karşılaştırılması*. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Gürdağ, B. (2019). Otizmlili Bireylere Yönelik Mekan Tasarımı. M. Yılmaz (Ed.), *Otizm ve Eğitim, Sanat, Mekan* içinde (s. 229-241). Ankara: Pegem.
- Hourigan, R. & Hourigan, A. (2009). Teaching Music To Children With Autism: Understanding And Perspectives. *Music Educators Journal*, 96(1), 40-45.
- Howlin, P., Goode, S., Hutton, J. & Rutter, M. (2009). Savant Skills in Autism: Psychometric Approaches and Parental Reports. *Philosophical Transactions of The Royal Society*, 364, 1359–1367. doi:10.1098/rstb.2008.0328
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kim, J., Wigram, T., Gold, C. (2009). Emotional, Motivational and İnterpersonal Responsiveness of Children with Autism in İmprovisational Music Therapy. *Autism*, 13(4), 389–409. DOI: 10.1177/1362361309105660
- Maenner M.J., Shaw K. A., Baio J, vd. (2020). Prevalence of Autism Spectrum Disorder among children aged 8 years — Autism and developmental disabilities monitoring network, 11 sites, United States, 2016. *MMWR Surveill Summ*, 69, 1–12. [http://dx.doi.org/10.15585/mmwr.ss6904a1external icon](http://dx.doi.org/10.15585/mmwr.ss6904a1external%20icon).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707-8.htm> sayfasından erişilmiştir.
- Molnar-Szakacs, I & Heaton, P. (2012). Music: A Unique Window into the World of Autism. *Annals of The New York Academy of Sciences*, 1252, 318-324. doi: 10.1111/j.1749-6632.2012.06465.x
- Otizm Dernekleri Federasyonu (2021). *Türkiye’de otizm*. <http://www.odfed.org/otizm/> sayfasından erişilmiştir.
- Özorak, Ö. O. (2019). *Çocuk şarkılarının Otizmlili Çocuklardaki Konuşma Problemlerine Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Pektaş, S. (2016). Otizm Spektrum Bozukluğu Tanısı Almış Çocuklarda Müzik Eğitiminin Önemi. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 4(1), 95-110. DOI: 10.7816/sed-04-01-06
- Sağırkaya, B. (2014). *Temel Motor Becerilerini Kullanabilen Otizm Özellikli Gsteren Çocuklarda İletişim Becerilerinin*

Geliştirilmesinde Orff-Schulwerk Yönteminin Kullanımı. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

- Sarvan, G. (2020). Flüt Eğitiminde Ekoller, Evrenselleşme Süreci ve Bu Sürece Ustalık Sınıflarının Etkisi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 6(11), 1-22. DOI NO: 10.36442/AMADER.20201158174
- Simpson, K. & Keen, D. (2011). Music Interventions For Children With Autism: Narrative Review of the Literature. *Journal Of Autism and Developmental Disorders*, 41, 1507-1514. DOI 10.1007/s10803-010-1172-y
- Töre, E. (2017). Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi İçin Atölye Çalışması Modeline Dayalı Bir Uygulamanın Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 46, 133-150. DOI: 10.15285/maruaeabd.2740
- Treffert, D. A. (2009). The Savant Syndrome: An Extraordinary Condition. A Synopsis: Past, Present, Future. *Philosophical Transactions of the Royal Society*, 364, 1351-1357. doi:10.1098/rstb.2008.0326
- Turan, D. (2006). *Özel eğitimde müzikten yararlanmada karşılaşılan sorunlarla ilgili öğretmen görüşlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uçan, A. (2018). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar İlkeler Yaklaşımlar ve Türkiye'deki Durum*. Ankara: Arkadaş.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yükseköğretim Kurulu (2021). *Müzik Öğretmenliği Lisans Programı*. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_da_iresi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Muzik_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Yüksek Planlama Kurulu (2016). *Otizm Spektrum Bozukluğu olan Bireylerle Yönelik Ulusal Eylem Planı (2016-2019)*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/12/20161203-16.htm> sayfasından erişilmiştir.

Whipple, J. (2004). Music in İntervention for Children and Adolescents with Autism: A Meta-Analysis. *Journal of Music Therapy*, 41(2), 90-106.

EKLER

Görsel 1: Öğrencilerin Solo Performanslarından Bir Örnek

Görsel 2: Orff Yaklaşımı Doğaçlama Atölyesi Öğrenci, Ebeveyn ve Eğitimcilerle Toplu Çalışma

Görsel 3: Otizmlı Öğrenci ve Öğretim Elemanının Keman-Piyano Performansı

Görsel 4: Otizmlı Öğrenci ve Gönüllü Öğrencinin Flüt-Piyano Performansı

Görsel 5: Otizm ve Müzik Yaz Okulu Yönetmelik ve İçerik Geliştirme Çalışmalarından Bir Örnek

Görsel 6: Otizmli Öğrenci ile Atölye içi Bireysel Çalışmalardan Örnek

